

escrita en el ms. de l'ed. Brunel, car evidentment s'havia emmudit, com en cat. i en certes zones llenguadocianes i gascones.

Afegim finalment que és un mot que consta en llengua d'oc des dels més antics textos literaris: l'arcaic trobador Marcabré (c. 1150), de cap a Guiena, i el *Girart de Rossilhon*, c. 1100, escrit a la ratlla del francoprovençal. Avui resta viu i amb el mateix valor a la major part del domini occità; a Gascunya, p. ex., el mapa de l'ALGc («un morceau [de pain, de viande]» III, 729) ens el mostra cobrint totes les Landes, tot Bearn i Bigorra, el SO. del Gers, i molts punts del Comenge, des de la V. d'Aran (1924 ---) i St. Gaudens (Dupleich), de l'Arieja i de la H.-Gar.

En canvi són molt menys importants el port. i cast. ant. *troço* (avui *trozo*). En portuguès i gallec el mot és encara estrany a tots els textos medievals: el primer testimoni, en Afonso de Albuquerque, és de 1530; certament li fan eco una sèrie de fonts cabdals del S. XVI: Mendes Pinto, João de Barros, Lopes de Castanheda. L'abast semàntic i fraseològic del mot, bé es pot dir que és igual al del castellà. En cast. apareix per primer cop el 1490 en un autor que encara distingeix sempre la ç sorda de l'antiga z sonora: «lancinare es mucho arrincar, y fieramente fazer troços y despedazar en partes» Alo. de Palencia. Que no es troba mai abans, podem estar-ne ben segurs, gràcies al riquíssim, exhaustiu, treball monogràfic de Malkiel (*Philol. Q.* xxix, 1950, 151-71). A qui hem de restar agraïts de la seva escarrassada tasca d'acoblament, d'home a qui no se li escapa res en filologia castellana. No se li pot retreure més que un defecte, però en un tal cas, no sols és gravíssim, sinó inutilitzador, en el camp de la lingüística.

Va voler Malkiel resoldre un problema etimològic interromànic atenint-se només a la història del mot... en castellà! Si el mot només existís en aquesta llengua, seria una solució simple de l'enigma la que ell ens proposa: de veure, en el cast. *destrozar*, la continuació d'un ll. vg. *DESTRUCTIARE,¹ derivat de DESTRUERE (fent-se seva una idea que ja venia del vell Cabrera i acollida algun temps per M.-L., *REW*₁, 2605). I mirar *trozo* com a derivat de *destrozar*: deriv. anòmal, extret capgiradament, de *destrozar*, prenent el model de *pedazo* al costat de *despedazar*. Malkiel subratlla, amb raó, la tardania de *trozo* i *destrozar*; però calla desprecupadament, o acluca els ulls, al fet que el cat. i oc. *tros* es documenta tres segles i mig abans que el mot castellà, més ben dit quatre (*GRossilhon*, Marcabré). I tampoc no fa cas ni esmenta la diferència, en vitalitat i freqüència d'ús, que existeix entre el mot catalano-occità i el cast.-portuguès.

I això que ell mateix ja observa que el cast. *trozo* només apareix, en els seus clàssics, en el sentit 'fragment o part d'alguna cosa materialment tallada o separada d'una altra o altres': DGracián (c. 1545) i Cervantes només parlen de *troços de lança*, Franciosini de *crux de dos troços*, per a Covarrubias *troço* és primer de tot «el pedaço del leño».

Sobretot d'un fust o objecte llarg. Manca de vita-

litat comprovada pel fet que el mot manqui del tot en el dicc. de Nebrixa (mentre que al seu adaptador català Busa no se li escapa pas d'afegir-lo) i a tots els diccs. que el segueixen fins a la fi del S. XVI; i salta a la vista el fet que encara no vagi ser mai usat per autors de vocabulari ric i variadíssim, i tanmateix ja bastant tardans, com Góngora i Ruiz de Alarcón, dels quals posseïm lèxics exhaustius.

Hi ha, sí, l'arag. *troz* que apareix 5 quarts de segle abans; però l'anticipació aragonesa no és més que un nou indicati del fet que el castellà va rebre el mot de les llengües romàniques del llevant pirinenc. L'ús del castellà *trozo* segueix afectat d'un marcat regust literari, mot del llenguatge realçat: això fa que sigui molt més corrent de parlar de *trozos escogidos* o de *trozos para lecturas*, que de *trozos de carne* o de *tierra*. La diferència entre *trozo* i l'escapçat arag. *troz*, és un altre indicati del caràcter adventici del mot ja sospitat, endemés, per M-Lübke i d'altres, a causa de la correspondència anòmala de la o no diftongada castellana amb la ø oberta del català i l'occità.

Malkiel intentava explicar la data tardana del cast. *trozo* amb la seva idea de considerar-lo derivat secundari de *destrozar*, però amb això poc hi avença, com sigui que *destroçar* no es documenta fins a Juan de Mena (1444), 46 anys abans que en A. d. Palencia: diferències tan reduïdes són poc significatives; i encara que admetem que en el període preclàssic *destroçar* fos un poc més corrent que *troço* (de fet, fins a 1550 Malkiel no reeixí a trobar més que un ex. de *destroçar* l'any 1461, i un altre en el poeta Garcilaso), no sembla tampoc que fos un mot gaire difós (manca, p. ex., en el lèxic complet de la *Celestina* per Poston). Tampoc en portuguès no pot haver estat gaire antic, car aquí no en sabem testimoni anterior al de Rui de Pina, c. l'a. 1500 (Moraes).

D'un mot tan tardà és ben audaç pensar que sigui prolongació d'un ll. vg. *DESTRUCTIARE, que, gràcies al seu significat, hauria tingut moltíssimes ocasions de figurar en les infinites narracions bèl·liques que formen la literatura cast. i port. medieval, entre elles obres com els Poemes del Cid, d'Alfonso XI i d'altres, dels quals posseïm vocabularis complets. És probable, doncs, que *destroçar* no vagi existir en el cast. i port. medievals; així i tot, ens podríem arriscar a admetre aquesta etimologia si l'existència d'aquest mot estigués confirmada per altres ll. romàniques. I el cas és que no hi és pas. O si ens decidíssim a donar un ètmon diferent a *destrossar* i a *tros* —tal com féu Meyer-Lübke en la 1.ª ed. del *REW*; però en això té raó Malkiel, en afirmar que hi ha d'haver hagut alguna relació entre els dos mots: idea que també se li degué imposar a M-Lübke, quan va suprimir l'article *DESTRUCTIARE en la seva darrera edició del *REW*.

Ara bé si admetem que *destrossar* i *tros* són solidaris, és clarament impossible de suposar que *tros* es vagi treure de *destrossar*, essent així que un verb anàleg ni tan sols ha existit mai en llengua d'oc, i poc hi és en català, quan és en aquestes llengües on *tros* té la seva llar pròpia i l'existència més antiga. El *DAG*. ni